

KÜBA GEZİSİ

İZLENİMLERİ

Nevzat Çeltek
Yayın Komisyonu Üyesi

Küba, Orta Amerika'da, Karayip adalarının en büyüğü, 12 milyona yakın nüfusu olan bir ülke.

İlk Kristof Kolomb'un keşfettiği, sonrasında İspanyolların sömürgesi haline gelen, zamanla yerli halkı yok edilen bir coğrafya parçası.

Bu ülkeyi ilginç kılansa diğer pek çok özgün özelliklerinin yanı sıra başarıya ulaşan özgürlük ve sosyalizm mücadelesi.

İnsanların gelirleri az. Bir doktor, bir öğretmen (ki Küba'da en saygın iki meslek) maaşı, 70-80 cuc Yani 60-70 euro. Ancak eğitim ve sağlık tamamen devlet güvencesinde. İlaçlar ve tedavi ücretsiz. Öğrencilerin her türlü okul malzemelerini devlet karşılıyor. (Ülkenin yüzde 75'i lise mezunu. En az eğitim lise seviyesinde bu arada. Ortalama insan ömrü 78 imiş.) Elektrik ve su gibi giderlerinin de çok küçük bir bedel karşılığında devlet tarafından sübvansede edildiğini öğreniyoruz.

Küba'ya ulaşabilmek için Paris, Amsterdam, Moskova ya da Kanada üzerinden aktarmalı

olarak gidilebiliyor. Biz Fransa üzerinden gittik. İstanbul-Paris 4 saat, Paris Havana 11 saat uçuş süreleri yaşadık.

İstanbul ve Paris'in devasa, şaşıklı havaalanlarından sonra, Havana Jose Marti havaalanı oldukça mütevazı, her türlü şatafattan uzak bir görüntü veriyor. Daha sonra gezdiğimiz pek çok yerde de gördüğümüz bu durum yıllar süren Amerikan ablukası ve ekonomik ambargonun sonucu esas olarak.

Havaalanından Mira Mar (deniz kenarı) denilen bölgedeki otele giderken, tarihin adeta 1960'larda dondurulduğu izlenimi veren bir manzara karşılıyor bizi her yerde.

Küba yönetimi farklı ülkelerin özgürlük-bağımsızlık mücadelesi vermiş liderlerine, bu arada M.K.Atatürk'e de saygı olarak Havana (Habana) sahilinde bir parka büstlerini koymuşlar. Ülkemizde AKP tarafından silinip yok sayılmaya çalışılan Atatürk'ün büstünü 23 Nisan'da ziyaret ettik.

Havana'da devrim öncesinden kalma muhteşem katedraller, kiliseler pek çok bina var geçmişten kalan. San Francisco Meydanı ve ara sokaklarda hep gitar çalan, şarkılar söyleyen, dans eden insanlar.

Küba'da Müzeler

Küba tarihinde, işgalci İspanyollar, yerli halk kendilerine isyan edince Afrika'dan köleler getirmiş çalıştırmak için. Devrim sonrasında da bu halk burada yaşamaya devam etmiş. Çevreye bakınca, siyah, melez ve beyaz insanları görebiliyoruz. Aralarında bir ayrımcılık yok. Afrika Müzesi, Afrikalı ırklara ait eserlerin sergilendiği bir müze. Kültürlerini betimleyen pek çok şey var burada.

Havana Club isimli, rom (ron) müzesini gezdik. Şeker kamışından yapılan rom, sert bir içki. Yıllandıkça rengi koyulaşıyor ve değeri de artıyor. İçine farklı içecekler ve tatlar katarak çeşitli içkiler elde ediyorlar.

Ernest Hemingway'in Küba'ya geldiğinde kaldığı Amboss Oteli geziyoruz. 511 nolu oda O'nun anısına olduğu gibi duruyor ve ziyarete açılmış. Öğle yemeğini nefis Havana manzaralı terasında yiyoruz.

Öğleden sonra Devrim Müzesini ve Sanat Müzesini gezdik arka arkaya. Bu iki müzenin peş peşe gezilmesi birbirlerini çok iyi tamamlıyor. Devrim Müzesi, devrim öncesi

Diktatör Batista'nın sarayı olan, oldukça şaşalı ve büyük bir yapı. Devrimcilerin baskınından kalma kurşun delikleri hala duruyor. Devrim Müzesinde; gerilla savaşları, öğrenci mücadeleleri, Fidel'in, Che'nin ve Camillo'nun kahramanlıkları, halkın gerillalara verdiği destekler, kadınların devrimci mücadeleye içinde nasıl aktif yer aldıkları, devrimin nasıl kazanıldığı belgelerle, fotoğraflarla, sergilenen kanlı elbiselerle çok iyi anlatılmıştı.

Fidel'in Meksika dönüşü arkadaşlarıyla birlikte olduğu Yatamama isimli yatla karaya çıkarken uğradıkları saldırı, Che'nin öldürülmesi olaylarında olduğu gibi, ihbarlar, ihanetler de olmuş. Bütün bunlara karşın Fidel ve arkadaşları özgürlük mücadelesini kazanmışlar. Viva Libre (Yaşasın Özgürlük)

Sanat Müzesindeki resimler; Küba'daki gelişimleri, değişimleri, devrimi, Amerika düşmanlığının yanında Amerika hayranlığını da çok güzel anlatıyordu.

Devrim öncesi Hilton Oteli iken sonradan adı Habana Libre (özgürlük) olarak değiştirilmiş ve Nazım Hikmet'in Küba'yı ziyaretinde kaldığı otel lobisinde, anısına bir portresi asılı.

Havana'da sokaklar temiz, otomobiller açık müze hissi veriyor ve insanlar orta halli görünüyorlar. Kitapçılar, eczaneler, mağazalar çok mütevazı. Uzaktan farkedemiyorsunuz bile. Alışmışız kapitalizmin şaşalı, ışıl ışıl reklam panolarına, şaşırıyoruz ve garipsiyoruz böyle. Oysa doğrusu bu değil mi aslında.

Trinidad'a Giderken

Havana'dan Trinidad'a giderken yol boyunca boş alanlar, küçük köyler var etrafta. Muz ağaçları, mango ağaçları her yerde. Fransızların kurduğu, 1889 yılında inşa edilmiş nefis bir bina olan tarihi Tomas Terry Tiyatrosunun bulunduğu, Havana'dan çok farklı, derli toplu, Cienfuegos şehrine uğradık.

Devrim öncesi kolonyal bir şehir olarak kurulmuş, şeker kamışı tarımı ve onun

işlenmesi için kölelerin çalıştırıldığı şimdi ise UNESCO tarafından korumaya alınmış Trinidad'da ise 2 gün ailelerin yanında, Casa denilen evlerde konaklıyoruz.

Burada en güzel şey öğrenciler. Öylesine aydınlık ki yüzleri, hepsinin gözleri ışıl ışıl. Üzerlerindeki okul giysileri o kadar temiz pak ki, giysilerin temizliği mi yansımış yüzlerine, yoksa gözlerindeki parlaklık mı onları bir bakışta bu kadar aydınlık gösteriyor, anlayamazsınız. Öyle güzeller. Küba'da gittiğimiz her şehir ve kasabada öğrencilerin okul giysileri aynı. Devletin okullarından başka okul yok çünkü Küba'da. Ve tabii sağlık gibi eğitim de herkese eşit olarak ve ücretsiz sağlanan bir kamu hizmeti.

Trinidad'da, mahallelerde örgütlenmiş Devrimi Koruma Komitelerinden (CDR) birini ziyaret ettik. Komite olarak halk çıktı karşımıza. Sıradan bir mahalle. Komite başkanı o mahallede oturanlardan biri. 1960 yılında karşı devrime karşı kurulmuş bu komiteler. 11 Milyon nüfuslu Küba'nın 8 milyonu komite üyesiymiş. Devrimin gerçekleştiği günden bu güne kadar hep var olan bir riske karşı, Küba'nın devrimci halkı, bu komiteleri kurarak, bir yandan devrimi korurken, diğer yandan, devrim ruhunu hep canlı tutuyor. Ve elbette, bunu başarıyoruz ve devrimden asla vazgeçmeyeceğiz diye haykırıyorlar.

Küba ve Küba halkı gerçekten ilginç. Büyük kentler ve küçük kasabalar var. Bu yerleşim yerleri arasında ki başlıca fark, ölçülebilir büyüklük. Onun dışında herşey aynı. Kentte de kasabada da bir resim galerisine rastlayabilirsiniz. Eğitim zaten aynı gibi, üst seviyede. Köylü-kentli kavramı görünürde yok gibi.

Trinidad'dan çıkıp Santa Clara'ya geçtik. Küba devrimimin büyük önderi Che Guevara ve arkadaşlarının anıt mezarlarını ziyaret ettik. Che, Bolivya'da öldürülmüş olmasına rağmen, devrim öncesi Santa Clara bölgesi komutanı olduğundan, o ve yol arkadaşları için Santa Clara'da bir anıt mezar yapılmış. Küçük bir odanın duvarlarında bir çok kapak var. Her kapağın üzerinde Bolivya'daki katliamda ölen kişinin ismi ve resmi var. Kapakların arkasında ki çekmecelerde de kemikleri varmış. Sessizce geçtik önlerinden. İnsanın içi kabarıp taşıyor.

Bu arada bir arkadaşımız, sevgili Dilek Aksel, ülkemizden getirdiği bir avuç toprağı, Türkiye'de devrimci ruh taşıyan herkesten Che'ye selam niyetine giriş kapısının sağ yanındaki çiçeklerin dibine döktü.

Tencere Tavadan Che Heykeli

Büyük bir alana bakan Che'nin 13 m boyundaki devasa heykeli, malzeme kıtlığı nedeni ile halktan tava tencere toplanıp eritilerek yapılmış. Che yüreklerimizde öyle büyük bir yer edinmiş ki devrimin büyüğü sarıveriyor öyle anlarda insanı.

Sonraki durağımız Veredora'dayız. Her şey dahil otelde konaklama. Deniz kenarı. O akşam üzeri, hatta gece yarısı bile, denizde geçti zamanımız. Karayipler'de gerçekten muhteşem bir denize giriyoruz. Bir gece kaldıktan sonra ertesi gün Havana'ya dönmek üzere ayrıldık.

Havana'da 2. turumuzda ünlü Küba purolarının, kocaman tütün yapraklarının elde sarılarak yapıldığı puro fabrikasını gezdik önce. Sonrasında ülkenin en büyüğü olduğunu söyledikleri Finlay Aşı Enstitüsünde iki doktor tarafından sunum yapıldı. Tifo, menenjit, difteri, gibi pek çok hastalığın artık Küba'da görülmediğini söylediler. Şeker hastalığı ve kanser için buldukları ilacı (onlar aşı diyorlar) anlattılar uzun uzun. Teşhis konulduktan sonra kullanılmıyormuş bu ilaçlar. Özellikle kanser hastalığında, kemoterapinin endikasyonlarını (saç dökülmesi, şiddetli ağrılar gibi) azaltıp, o dönem yaşam kalitesinin artmasını, hatta ömrün uzamasını sağlıyormuş bu ilaçlar.

Sonraki durağımız Halkların Kardeşliği enstitüsü oldu. Ibis Alvisa Gonzales hanımla söyleşi yaptık Küba hakkında. Ibis Alvisa Gonzales Türkiye'de 1 Mayıs yaşamış ve gözaltına alınmış bir kişi.

UNESCO tarafından koruma listesine alınmış Vinales Vadisine geçtik. 1492 yılında Cristof Colomb'un burayı gördüğü zaman "İnsan gözünün görebileceği en güzel yer" dediği muhteşem vadinin bir kenarında yer alan dik ve sarp bir kaya üzerinde bulunan, Leovigildo Gonzales tarafından yapılmış Mural de La Prehistoria isimli evrim teorisini anlatan bir duvar resmi (daha doğrusu dağ resmi) var önümüzde. Bu resmin yapımı 4 yıl sürmüş, 1969 da bitirilmiş. 80 m. eninde, 120 m. boyunda devasa bir resim.

Devrimden sonra çıplak dağları yeniden ağaçlandırmak için teraslama yapılarak, suni gölü ile Las Terasas doğa parkı yaratılmış. Manzara muhteşem. İnsan başını ne yana çevirse, bir tablo çıkıyor karşısına. Çevredeki parça parça yerleşim yerlerinde yaşayan köylüler burada yapılan evlere

yerleştirilmişler. Tamamen doğa içersinde, yeşillikler arasında, gölün renginin, maviyle yeşilin her tonu arasında gidip geldiği, çocukların neşeye etrafta dolaştığı, muhteşem bir yer Las Terasas.

Küba'da 1 Mayıs

1 Mayıs sabahı henüz hava aydınlanmadan saat 04.00'te otelden ayrılıp (Hava çok sıcak olduğu için, erkenden başlıyormuş) tören güzergahına gittik. Sokaklar o kadar kalabalık ki, insanlar, gençler ellerinde pankartlar, bayraklar hep beraber yürüyoruz. Kimsede gerginlik yok. Tam tersine herkes neşeli, rengarenk giyinmiş herkes, şarkılar söylüyorlar. Etrafta saldırmaya hazır polis orduları, tomalar yok. Şarkılarla, müziklerle Devrim Meydanı'na vardığımızda hava aydınlanmıştı. Devrim Meydanı'nda Che ve Camilio'nun binalara yapılmış dev silüetleri karşılıyor katılımcıları. Tribünlerde Raul Castro ve her ülkeden davetliler var. Meydanda birikme, kürsüden bizdeki gibi saatler süren bıktırıcı nutuklar yok. Kortej durmuyordu, güle-oyuna, şarkılar, danslar eşliğinde yürümeye devam ediyorduk. Saat 9.30-10.00 civarı Devrim Meydanı'ndan çıktık, bu kadar dedi rehberimiz. Demek ki devlet polisi saldırmazsa, adına uygun olarak bayram havasında şenliklerle kutlanabiliyor 1 Mayıs işçi-emekçi bayramı. Darısı başımıza diyoruz. 2 Mayıs'ta Küba'dan ayrıldık, Havana-Amsterdam-İstanbul güzergahıyla Türkiye'ye döndük.

Benim ve çevremdeki yol arkadaşlarım Küba'nın geleceği için bazı endişelerin yanında çok güzel anılar da kazanarak unutulmayacak anlar yaşadığımız şahane bir gezi oldu.